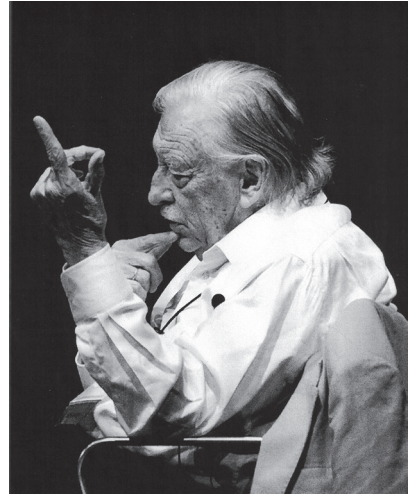

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS ĀRZEMJU LOCEKLIS
LZA LIELĀS MEDAĻAS IEGUVĒJS
GUNĀRS BIRKERTS
17.01.1925 — 15.08.2017

Ir noslēdzies izcila un pasaulē plaši atzīta arhitekta piepildīts un veiksmīgs šis pasaules gājums. Latvijas kultūrā tik nozīmīgās Birkeru dzimtas pārstāvis — latviešu arhitekts Gunārs Birkerts bija viens no lielajiem Latvijas kultūras vēstnešiem pasaulē. Latvijā dzimušais un Vācijā arhitekta izglītību ieguvušais Gunārs Birkerts bija starp redzamākajiem ASV pēckara perioda arhitektiem — modernisma tradīciju kopējiem un attīstītājiem.

Kā izcils praktiķis un arhitektūras profesors Mičiganas universitātē un Goda vai viesprofesors citās arhitektūras skolās viņš pilnveidoja modernisma arhitektūras virzienu caur tikai sev raksturīgu metaforu un simbolu lietojumu. Viņa arhitektūra ir organiska un

Latvijas Nacionālā bibliotēka. Arhitekts Gunārs Birkerts

Federālo rezervju banka Mineapolē, ASV. Arhitekts Gunārs Birkerts

kontekstuāla tās dziļākajā būtībā. Viņš strādāja ar būvēm virs zemes un pazemē — gaismu viņš padarīja par nemateriālu celtniecības materiālu — Birkerts bija gaismas arhitekts. Māris Čaklais savai grāmatai par Birkertu izvēlējās skaistu nosaukumu — *Gaismas kungs*. Iespējams, ka tieši gaismas klātbūtne viņa radītajās būvēs arvien būs mūsu saikne ar Birkerta radošo devumu un viņa personības lielumu. Laika gara (*Zeitgeist*) klātbūtne raksturo Birkerta labākos darbus, bet viņa pienesums pasaules arhitektūrā un Latvijas kultūrā noteikti būs pāri laikam stāvošs. Savā sarežģītajā izteiksmē Birkerta arhitektūra pietuvojas zinātnes jomai — tieši tāpēc 2000. gadā Birkerts tika apbalvots ar LZA Lielo medaļu, kā arī ievēlēts par LZA ārzemju locekli.

Meistara projektēto ēku izteiksmes dinamika ļauj Birkertu dēvēt par ekspresīvu modernistu, piešķirot viņa arhitektūrai papildu savpatību. Gunārs Birkerts ir 287 ēku un projektu autors un daudzas viņa būves pamatoti var uzskatīt par ikoniskām ASV un Latvijas arhitektūras kontekstā. Viņš bija nekomerciāls arhitekts — daudzu baznīcu, muzeju, universitāšu un skolu ēku autors. Pēc Birkerta projektiem uzceltas 18 bibliotēkas ASV, bet viņa rodošā darba vainagojums ir 2014. gadā uzceltā Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēka — liela mēroga arhitektoniska piemiņas zīme Latvijas Trešajai atmodai un garīgumam.

Jānis Dripe
arhitekts